ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 11. septembrī[1]

Lieta C-378/17

The Minister for Justice and Equality,
The Commissioner of An Garda Síochána
pret
The Workplace Relations Commission,
piedaloties
Ronald Boyle,
Brian Fitzpatrick,
Gerard Cotter

(*Supreme Court* (Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Norma, ar kuru jurisdikcija konkrētās lietās ir sadalīta starp divām iestādēm, pamatojoties uz iesniegtās sūdzības raksturu – Sūdzības par diskrimināciju darba attiecību kontekstā – Uz likuma pamata izveidotas iestādes ierobežotā jurisdikcija – Jurisdikcijas izskatīt lietas, kas ir saistītas ar tāda valsts tiesiskā regulējuma nepiemērošanu, kurš ir pretrunā Savienības tiesībām, neesamība – Savienības tiesību primārums – Pilnīga efektivitāte – Dalībvalstu procesuālā autonomija – Līdzvērtība un efektivitāte

1. Kur ir dalībvalstu procesuālās autonomijas robežas? Vai, konkrētāk – cik lielā mērā Savienības tiesību primāruma princips ierobežo dalībvalsts iespēju piemērot (konstitucionālas) normas attiecībā uz jurisdikcijas piešķiršanu noteiktā tiesību jomā? Tāds būtībā ir jautājums, ko Tiesai šajā lietā uzdevusi Īrijas *Supreme Court* (Augstākā tiesa).

2. Konkrētāk, runa ir par normas, saskaņā ar kuru jurisdikcija konkrētās lietās ir sadalīta starp *High Court* (Augstā tiesa) un uz likuma pamata izveidotu iestādi *Workplace Relations Commission* (Darba vietas attiecību komisija, turpmāk tekstā – "*WRC*"), saderību ar ES tiesību primāruma principu.

3. Kompetentā iestāde, kam jāizskata lieta, ir atkarīga no iesniegtās sūdzības rakstura. Lai gan *WRC* galvenokārt ir jurisdikcija izskatīt sūdzības par tādiem ar vienlīdzību darba tiesiskajās attiecībās saistītiem jautājumiem, kas pamatoti ar Direktīvu 2000/78/EK[2] un valsts tiesisko regulējumu, ar kuru šī direktīva ir transponēta, šai iestādei nav jurisdikcijas izskatīt lietas, kurās, lai panāktu sekmīgu sūdzības rezultātu, nebūtu piemērojama valsts (primārā vai sekundārā) tiesiskā regulējuma norma. Šīs normas dēļ *WRC* nav jurisdikcijas izskatīt jautājumu par to, vai valsts tiesības ir pretrunā Savienības tiesiskajam regulējumam par vienlīdzību darba tiesiskajās attiecībās. Tā vietā kompetentā iestāde, kurā vērsties, lai aizsargātu savas tiesības saistībā ar diskrimināciju lietās, kurās tiek prasīts nepiemērot valsts tiesības, ir *High Court* (Augstā tiesa).

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 Padomes Direktīva (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.).

4. Tiesai uzdotais jautājums šajā lietā ir jāizskata, ņemot vērā pašu *pamatojumu*, uz kuru ir balstīts judikatūras virziens, kurš attīstījies no Tiesas sākotnējā sprieduma lietā *Simmenthal*[3]. Tiesa tiek aicināta pārbaudīt, vai, lai nodrošinātu konstitucionālā primāruma principa ievērošanu un līdz ar to arī Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, tādai iestādei kā *WRC* ir jābūt tādai jurisdikcijai, kas ļautu izskatīt lietas, kuras, iespējams, ietver valsts tiesiskā regulējuma nepiemērošanu, pat tad, ja ir pieejama alternatīva rīcības iespēja, kas atbilstīgi iesniedzējtiesas konstatējumiem atbilst līdzvērtības un efektivitātes principiem.

I. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesības

5. Direktīva 2000/78 ietver normas par vienlīdzīgu attieksmi saistībā ar nodarbinātību un profesiju. Saskaņā ar tās 1. pantu tās mērķis ir apkarot diskrimināciju un īstenot vienlīdzīgas attieksmes principu dalībvalstīs.

6. Direktīvas 3. pantā ir definēta tās piemērošanas joma. Tajā ir noteikts:

"1. Nepārsniedzot Kopienas kompetenci, šo direktīvu piemēro visām personām gan valsts, gan privātajā sektorā, tostarp valsts iestādēs, attiecībā uz:

a) nosacījumiem darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanai, to skaitā atlases kritērijiem un darbā pieņemšanas nosacījumiem, lai kāda būtu darbības nozare, un visos profesionālās hierarhijas līmeņos, ietverot paaugstināšanu amatā;

[..]."

7. Direktīvas 2000/78 II nodaļa ir veltīta tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un to piemērošanai. Direktīvas 9. panta 1. punkts attiecas uz tiesību aizsardzību. Tajā ir noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina, lai tiesiskās un/vai administratīvās procedūras, arī tad, ja tās uzskata par atbilstīgām samierināšanas procedūrām, nolūkā panākt, ka izpilda šajā direktīvā paredzētos pienākumus, būtu pieejamas visām personām, kuras uzskata sevi par cietušām, jo viņām nav piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, pat pēc tam, kad attiecības, kurās ir bijusi diskriminācija, ir beigušās."

B. Valsts tiesības

1. Konstitūcija

8. *Bunreacht na hÉireann* (Īrijas konstitūcija) (turpmāk tekstā – "Konstitūcija") 34. pantā ir noteikts:

"1. Tiesu spriež atbilstīgi tiesību aktiem izveidotās tiesās tiesneši, kas ir iecelti atbilstoši Konstitūcijā noteiktajai kārtībai, un, izņemot tiesību aktos noteiktus īpašus un ierobežotus gadījumus, tiesa tiek spriesta publiski.

2. Tiesas ir šādas:

i pirmās instances tiesas;

3 Spriedums, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49.

ii *Court of Appeal* [Apelācijas tiesa] un

iii *Court of Final Appeal* [Galīgā apelācijas tiesa].

3. 1° Pie pirmās instances tiesām pieder *High Court*, kam piešķirta pilnīga sākotnēja jurisdikcija un pilnvaras spriest par visiem tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem un jautājumiem civillietās vai krimināllietās.

2° Ja vien šajā pantā nav paredzēts citādi, *High Court* jurisdikcija attiecas arī uz jautājumu par jebkura tiesību akta spēkā esamību, ņemot vērā šīs konstitūcijas noteikumus, un neviens šāds jautājums (iesniedzot procesuālo dokumentu, izvirzot kā argumentu vai citādi) nav uzdodams nevienā citā saskaņā ar šo vai jebkuru citu šīs konstitūcijas pantu izveidotā tiesā, kas nav *High Court*, *Court of Appeal* vai *Supreme Court*."

9. Konstitūcijas 37.1. pantā ir noteikts:

"Šīs konstitūcijas normas neparedz atzīšanu par spēkā neesošu ierobežotu juridisku funkciju un pilnvaru īstenošanas lietās, kuras nav krimināllietas, ko veic šo funkciju un pilnvaru veikšanai tiesību aktos atbilstīgi pilnvarota jebkura persona vai personu struktūra, neraugoties uz to, ka šāda persona vai šāda personu struktūra nav tiesnesis vai tiesa, kas šo funkciju veikšanai ir izraudzīts vai izveidota saskaņā ar šo konstitūciju."

2. Attiecīgais tiesiskais regulējums saistībā ar darba tiesiskajām attiecībām

10. Īrijā diskriminācijas aizliegums vecuma dēļ ir noteikts *Employment Equality Acts* [tiesību aktos par vienlīdzību darba tiesiskajās attiecībās] [4].

11. *WRC* (agrāk – *Equality Tribunal* [Vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanas tiesa]) ir tiesai līdzīga iestāde, kas izveidota, lai izmeklētu, izskatītu un pieņemtu lēmumus attiecībā uz sūdzībām par diskrimināciju [5]. Saskaņā ar attiecīgajiem *Employment Equality Acts* noteikumiem *WRC* ir tiesīga izdot rīkojumu par kompensāciju par neizmaksāto atalgojumu; rīkojumu par vienlīdzīgu atalgojumu; rīkojumu par kompensāciju diskriminācijas gadījumā; rīkojumu par vienlīdzīgu attieksmi; rīkojumu, kam ir aizlieguma raksturs, un rīkojumu darba devējam atkārtoti pieņemt darbā sūdzības iesniedzēju, izmaksājot vai neizmaksājot kompensāciju.

12. Atbilstīgi *Garda Síochána* noteikumiem [6] par valsts policijas spēku darbinieku kandidātu uzņem tikai tādu personu, kas tā mēneša pirmajā dienā, kad sludinājums par vakanci, uz kuru attiecas uzņemšana, ir pirmoreiz publicēts valsts nozīmes laikrakstā, ir sasniegusi vismaz 18 gadu vecumu, bet nav pārsniegusi 35 gadu vecumu.

4 Lietā, kas tiek izskatīta iesniedzējtiesā, attiecīgie tiesību akti ir 1998.–2004. gada *Employment Equality Acts* [tiesību akti par vienlīdzību darba tiesiskajās attiecībās] un atbilstošā gadījumā turpmākie grozošie likumdošanas akti.

5 Saskaņā ar 2015. gada *Workplace Relations Act* [Likums par darba vietu attiecībām] attiecīgās *Equality Tribunal* funkcijas tagad ir nodotas *WRC*.

6 *The Garda Síochána (Admissions and Appointments) (Amendment) Regulations, 2004* [2004. gada noteikumi par uzņemšanu un norīkošanu *Garda Síochána*) (Grozījumi)] (*S.I.* Nr. 749, 2004).

II. Fakti, tiesvedība un prejudiciālais jautājums

13. Laikposmā no 2005. gada līdz 2007. gadam *Ronald Boyle*, *Brian Fitzpatrick* un *Gerard Cotter* (turpmāk tekstā – "ieinteresētās personas") iesniedza pieteikumu, lai kļūtu par *Garda Síochána* (valsts policijas spēki, Īrija) darbinieku kandidātiem. Pieteikums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka *Garda Síochána regulations* ir noteikts kandidātu vecuma ierobežojums – 35 gadi (turpmāk tekstā – "vecuma ierobežojuma pasākums").

14. Ieinteresētās personas iesniedza sūdzības (tolaik) *Equality Tribunal* pret šiem atteikumiem atbilstīgi *Employment Equality Acts*. Tās apgalvoja, ka vecuma ierobežojuma pasākumi ir diskriminējoša attieksme attiecībā uz nodarbinātību vecuma dēļ.

15. Pretēji tam, uz ko norāda tās nosaukums, *Equality Tribunal* nav tiesa, bet gan uz likuma pamata izveidota iestāde. Līdz 2015. gadam tās kompetencē bija izskatīt sūdzības, kas saistītas ar vienlīdzību darba tiesiskajās attiecībās. Pēc tam *Equality Tribunal* kompetenci pārņēma *WRC*.

16. Iesniedzējtiesa uzskata, ka Konstitūcijas 34.3.2. pantā ir noteikts, ka kompetence nepiemērot valsts tiesisko regulējumu ir tikai tiesām. Tādējādi *Equality Tribunal* un tās pēctecei *WRC* kā uz likuma pamata izveidotām iestādēm nav jurisdikcijas izskatīt lietas, kurās kā efektīva tiesiskā aizsardzība tiktu pieprasīta valsts tiesību aktu nepiemērošana, pamatojoties uz valsts vai ES tiesībām.

17. *Equality Tribunal* virzītajā tiesvedībā *Minister for Justice and Equality* (tieslietu un līdztiesības ministrs, turpmāk tekstā – "ministrs") izvirzīja jautājumu par jurisdikciju. Tā kā ieinteresētās personas uzskatīja, ka vecuma ierobežojuma pasākums ir pretrunā Direktīvai 2000/78 un *Employment Equality Acts*, proti, tiesiskajam regulējumam, ar ko šī direktīva ir transponēta, sūdzībās bija ietverts lūgums nepiemērot vecuma ierobežojuma pasākumu, proti, valsts tiesību aktu. Apgalvojot, ka *Equality Tribunal* nebija jurisdikcijas nepiemērot valsts tiesību aktu, ministrs lūdza *Equality Tribunal* sākotnēji izskatīt jautājumu par jurisdikciju pirms lietas izskatīšanas pēc būtības.

18. *Equality Tribunal* to darīt atteicās. Tā vietā tā ieplānoja sēdi 2008. gada 11. jūnijā, kuras laikā bija jāskata gan jautājums par jurisdikciju, gan būtiskie jautājumi par diskrimināciju vecuma dēļ.

19. Sakarā ar *Equality Tribunal* atteikumu vispirms izskatīt jautājumu par jurisdikciju ministrs uzsāka tiesvedību *High Court*.

20. Pirmkārt, ministrs lūdza *High Court* aizliegt *Equality Tribunal* turpināt ieinteresēto personu sūdzību izskatīšanu. Otrkārt, ministrs lūdza *High Court* atzīt, ka *Equality Tribunal* nav jurisdikcijas izskatīt sūdzības.

21. *High Court* 2009. gada 17. februārī nolēma, ka *Equality Tribunal* saskaņā ar valsts tiesībām nav pilnvarota sākt izskatīšanu, kurā tā netieši uzņemas kompetenci anulēt vai nepiemērot valsts tiesību aktus, piemēram, vecuma ierobežojuma pasākumu.

22. *Equality Tribunal* par šo lēmumu iesniedza kasācijas sūdzību *Supreme Court*. Līdz brīdim, kad *Supreme Court* bija jāizskata lieta, *Equality Tribunal* bija pārtapusi par *WRC*.

23. *Supreme Court* pasludināja spriedumu 2017. gada 15. jūnijā (turpmāk tekstā – "2017. gada 15. jūnija spriedums")[7]. Tā apstiprināja *High Court* konstatējumu, ka *WRC* nav jurisdikcijas nepiemērot valsts tiesības. *Supreme Court* tomēr piebilda, ka lietas, kas parasti būtu *WRC* jurisdikcijā, bet kurās šai administratīvajai iestādei varētu būt pienākums saskaņā ar valsts vai Savienības tiesībām nepiemērot valsts tiesību aktus, ir iesniedzamas *High Court*.

24. Šaubīdamās par to, vai šāds jurisdikcijas dalījums starp uz likuma pamata izveidotu iestādi un tiesu ir saderīgs ar Savienības tiesībām, iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Ja

a) valsts iestāde ir nodibināta ar likumu un tai ir piešķirta vispārējā jurisdikcija, lai *cita starpā* nodrošinātu [Savienības] tiesību īstenošanu noteiktā jomā, un

b) valsts tiesību aktos būtu noteikts, ka šādai iestādei nav jurisdikcijas noteiktā lietu kategorijā, kuras ietvaros efektīvas tiesību aizsardzības līdzekļa īstenošanai būtu nepieciešams, lai saskaņā ar valsts vai [Savienības] tiesībām netiktu piemēroti valsts tiesību akti, un

c) atbilstošajām valsts tiesām būtu jurisdikcija pieņemt jebkādus nolēmumus nepiemērot valsts tiesību aktus, kas nepieciešams, lai nodrošinātu atbilstību attiecīgajam [Savienības] tiesību aktam; būtu jurisdikcija izskatīt lietas, kurās šāds tiesību aizsardzības līdzeklis ir nepieciešams; būtu jurisdikcija šādās lietās noteikt jebkādu tiesību aizsardzības līdzekli, kas paredzēts [Savienības] tiesībās, un ja tiesu noteiktie tiesību aizsardzības līdzekļi ir novērtēti atbilstoši [Tiesas] judikatūrai kā tādi, kas atbilst līdzvērtības un efektivitātes principiem,

vai tomēr ir uzskatāms, ka attiecīgajai, uz likuma pamata izveidotajai iestādei ir jurisdikcija izskatīt sūdzību par to, ka ar valsts tiesību aktiem tiek pārkāptas attiecīgās [Savienības] tiesības, un, ja šī sūdzība tiktu apmierināta, vai šī iestāde varētu nepiemērot šos tiesību aktus, neraugoties uz to, ka valsts tiesību aktos būtu noteikta jurisdikcija saskaņā ar Konstitūciju izveidotai tiesai, nevis attiecīgajai iestādei, visos gadījumos, tai skaitā tajos, kuros tiek apstrīdēta tiesību aktu spēkā esamību jebkāda iemesla dēļ vai kuros ir nepieciešama tiesību aktu nepiemērošana?"

25. Rakstveida apsvērumus iesniedza ministrs un *Commissioner of An Garda Síochána*, Īrija, *WRC*, pirmā un trešā norādītā ieinteresētā persona, Čehijas valdība un Eiropas Komisija. Šie lietas dalībnieki, izņemot Čehijas valdību, arī sniedza mutvārdu paskaidrojumus 2018. gada 5. jūnija tiesas sēdē.

III. Analīze

26. Pirms prejudiciālā jautājuma izskatīšanas es, pirmkārt, īsumā aplūkošu Čehijas valdības izvirzīto jautājumu par pieņemamību.

7 Faktiski papildus 2017. gada 15. jūnija rīkojumam par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa šajā datumā pasludināja arī atsevišķu spriedumu (*Minister for Justice, Equality and Law Reform* u.c. pret *The Workplace Relations Commission*, [2017] IESC 43), kurā no valsts tiesību perspektīvas tā aplūkoja jautājumu par *WRC* jurisdikciju. Šajā spriedumā iesniedzējtiesa aplūkoja arī dažus Savienības tiesību jautājumus. Proti, tā apsvēra, vai jurisdikcijas sadalījums starp *WRC* un *High Court* atbilst līdzvērtības un efektivitātes principiem.

A. Pieņemamība

27. Savos rakstveida apsvērumos Čehijas valdība apgalvo, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtu jāatzīst par nepieņemamu. Šī valdība uzskata, ka iesniedzējtiesa neesot precizējusi, kurai Direktīvas 2000/78 normai valsts tiesiskais regulējums varētu būt pretrunā – proti, prejudiciālā jautājuma formulējums esot tik vispārīgs, ka tam neesot nekādas saiknes ar direktīvu vai citām Savienības tiesību normām.

28. Tā patiešām ir taisnība. Tomēr tas nenozīmē, ka prejudiciālais jautājums nav pieņemams.

29. Tiesa var atteikties atbildēt uz prejudiciālo jautājumu vienīgi tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saiknes ar faktisko situāciju pamatlietā, ko izskata iesniedzējtiesa, vai pamatlietas priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [8].

30. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā lietā ir skaidrs, ka prejudiciālais jautājums neattiecas uz vecuma ierobežojuma pasākuma (vai attiecīgās normas par jurisdikciju) saderību ar kādu konkrētu Direktīvas 2000/78 normu. Drīzāk Tiesai tiek lūgts precizēt jautājumu par principu, kas sniedzas daudz tālāk par atsevišķām šīs direktīvas normām. Kā jau norādīts, tas attiecas uz (konstitucionālas) normas, saskaņā ar kuru jurisdikcija konkrētās lietās ir sadalīta, pamatojoties uz iesniegtās sūdzības raksturu, starp uz likuma pamata izveidotu iestādi, proti, *WRC*, un *High Court*, saderību ar Savienības tiesībām.

31. Turklāt rīkojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu ir ietverti gan nepieciešamie faktiskie, gan juridiskie materiāli, lai Tiesa varētu sniegt noderīgu atbildi uz prejudiciālo jautājumu. Šajā rīkojumā arī ir skaidri izklāstīts, kāpēc problēma nav ne hipotētiska, ne nesaistīta ar faktiem izskatāmajā lietā.

32. Tādējādi lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par pieņemamu.

B. Būtība

33. Nosakot, vai *WRC* bija jurisdikcija lietās, kuru ietvaros efektīvai tiesiskās aizsardzības īstenošanai būtu nepieciešams, lai saskaņā ar valsts vai Savienības tiesībām netiktu piemērota valsts tiesību norma, iesniedzējtiesa uzskatīja, ka prerogatīva nepiemērot vai atcelt primāros vai sekundāros tiesību aktus, kā noteikts Īrijas konstitūcijā, faktiski ir dota parastajām tiesām.

34. Tāpēc, ja vien Savienības tiesībās nav paredzēts citādi, normas attiecībā uz jurisdikciju ir jāinterpretē, ņemot vērā Konstitūcijas 34. pantā noteikto pamatprasību, ka taisnīgums ir pārbaudāms saskaņā ar Konstitūcijas noteikumiem izveidotās tiesās.

35. Šajā sakarā iesniedzējtiesa norādīja arī, ka izņēmuma kārtā Konstitūcijas 37.1. pantā ir atļauts ar likumu pilnvarot personu vai iestādi pildīt "atsevišķas juridiska rakstura funkcijas un pilnvaras" lietās, kas nav krimināllietas. Tādējādi saskaņā ar Īrijas tiesībām juridiska rakstura pilnvaras var ar likumu tikt piešķirtas uz likuma pamata izveidotai iestādei – ar nosacījumu, ka šīs pilnvaras ir ierobežotas.

8 Tostarp skat. spriedumu, 2016. gada 6. septembris, *Petruhhin*, C-182/15, EU:C:2016:630, 20. punkts un tajā minētā judikatūra.

36. *WRC* ir šāda uz likuma pamata izveidota iestāde ar ierobežotām juridiskām pilnvarām. Saskaņā ar *Employment Equality Acts*, lai pirmajā instancē izskatītu sūdzību par diskrimināciju darba tiesiskajās attiecībās, sūdzības iesniedzējiem ir jāvēršas *WRC*[9]. Proti, *WRC* izskata sūdzības par pārkāpumiem (ko pieļāvuši darba devēji un pakalpojumu sniedzēji) un strīdiem saistībā ar tiesībām, kuras nodrošina tiesiskais regulējums par nodarbinātību, līdztiesību un vienlīdzīgu statusu. Tiklīdz sūdzība ir iesniegta *WRC*, tās ģenerāldirektors vispirms apsver, vai lieta var tikt nodota par mediāciju atbildīgajai amatpersonai, lai starp iesaistītajām pusēm īstenotu mediāciju. Ja lieta mediācijai nav piemērota, ģenerāldirektors nodod sūdzību par izskatīšanu atbildīgajai amatpersonai, lai tā to izskatītu[10].

37. Savā 2017. gada 15. jūnija spriedumā iesniedzējtiesa atzina, ka saistībā ar tai iesniegto jurisdikcijas jautājumu *WRC* saskaņā ar valsts tiesībām nebija pilnvaru nepiemērot valsts tiesiskā regulējuma normu. Tas tā bijis tāpēc, ka šādas pilnvaras *WRC* nav piešķirtas ar likumu. Iesniedzējtiesa arī konstatēja, ka šādas pilnvaras nevarētu izrietēt netieši.

38. Tāpēc iesniedzējtiesa nosprieda, ka, ņemot vērā Konstitūcijas prasības par Īrijas tiesību sistēmu, lietas, kas saistītas ar valsts tiesiskā regulējuma nepiemērošanu, parasti nav *WRC* jurisdikcijā. Tā vietā, lai vērstos pie *WRC*, sūdzību iesniedzējiem savas prasības ir tieši jāadresē *High Court*, kurai ir jurisdikcija izskatīt šādas lietas.

39. Jurisdikcija starp *WRC* un *High Court* tiek dalīta, pamatojoties uz potenciālo tiesiskās aizsardzības līdzekli, kas tiek prasīts, lai novērstu iespējamo diskrimināciju. Proti, *WRC nav* jurisdikcijas izskatīt sūdzību, ja šī lieta ietver (gadījumā, ja sūdzība tiktu uzskatīta par apmierinājumu) nepieciešamību nepiemērot primāro vai sekundāro valsts tiesisko regulējumu.

40. Šādas lietas izskatīt ir *High Court* ekskluzīvā jurisdikcijā. Tādēļ tādiem sūdzību iesniedzējiem kā ieinteresētajām personām, kas uzskata, ka ar normatīvu aktu tām ir nodarīts kaitējums (vai kuru sūdzībā kā citādi ir prasīta valsts tiesību nepiemērošana), ir jāierosina "pārsūdzības tiesvedība" *High Court*, lai panāktu tiesisko aizsardzību, nepiemērojot valsts tiesību normu, kas tiek uzskatīta par pretrunā esošu tādai normai, kurai ir lielāks spēks (šajā gadījumā – Direktīvai 2000/78).

41. Taču vai jurisdikcijas sadalījums starp *WRC* un *High Court* ir saderīgs ar Savienības tiesībām?

42. Šis jautājums, kas kā prejudiciāls jautājums uzdots Tiesai, nepārprotami attiecas uz dalībvalstu procesuālās autonomijas robežām. Tomēr, lai atbildētu uz šo jautājumu, pirmkārt un galvenokārt ir jāizskata Konstitūcijā ietvertais Savienības tiesību primāruma princips un kā organiska sastāvdaļa – visu dalībvalstu struktūru pienākums savas jurisdikcijas ietvaros nodrošināt Savienības tiesību absolūtu efektivitāti.

43. Pirms sākt izskatīt šos jautājumus, jau no paša sākuma ir jāuzsver, ka prejudiciālajā jautājumā Tiesai nav skaidri lūgts sniegt procesuālās autonomijas principa un no tā izrietošo līdzvērtības un efektivitātes principu interpretāciju. Gluži pretēji, iesniedzējtiesa norāda, ka, ņemot vērā Tiesas judikatūru, tā jau ir noteikusi, ka norma par jurisdikciju atbilst šiem principiem. Īrijas *Supreme Court* būtībā lūdz Tiesu paskaidrot, vai, *neraugoties uz to, ka šie principi ir ievēroti*, jurisdikcijas noteikums nav pretrunā Savienības tiesībām.

44. Manuprāt, prejudiciālais jautājums būtu jāizskata, (pirmkārt un galvenokārt) paturot prātā pienākumu sadalījumu starp Tiesu un valsts tiesām prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā atbilstīgi LESD 267. pantam.

9 Diskriminācija dzimuma dēļ ir izņēmums no šīs normas, – lietās, kas attiecas uz dzimumu diskrimināciju, sūdzības iesniedzējs var *izvēlēties* vērsties tieši *Circuit Court* [apgabaltiesā].

10 Skat. https://www.workplacerelations.ie/en/Complaints_Disputes/Adjudication/ (piekļuve veikta 2018. gada 5. jūlijā).

1. Primāruma principa un dalībvalstu procesuālās autonomijas savstarpējā mijiedarbība

45. Protams, var būt tā, ka atšķirība starp kādas normas nepiemērošanu un normas atcelšanu praksē dažreiz ir tīri teorētiska. Var būt taisnība arī tā, ka, raugoties no konkrētas valsts tiesību sistēmas viedokļa, starp šīm abām iespējām īsti nav iespējams noteikt atšķirību [11]. Tomēr saskaņā ar Savienības tiesībām atšķirība starp pienākumu nepiemērot valsts tiesību normu (jo šī norma ir pretrunā Savienības tiesībām) *konkrētā gadījumā* un pienākumu šo normu atcelt, kuras plašākā ietekme ir tāda, ka šī norma vairs nav derīga nekādu mērķu (ne *ex tunc*, ne *ex nunc*) sasniegšanai, ir svarīga.

46. Šis nošķirums ir pamatā judikatūras virzienam, kas izriet no sprieduma lietā *Simmenthal*, saskaņā ar kuru tika iedibināts konstitucionālais primāruma princips un uzsvērta tiesu un administratīvo iestāžu nozīme, nodrošinot Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti [12]. Šī nošķiruma pamatā ir Savienības tiesību sistēmas decentralizētā struktūra, atstājot katras dalībvalsts ziņā uzdevumu noteikt atbilstīgas iespējas, kā meklēt tiesisko aizsardzību attiecībā uz tiesībām, kas izriet no Savienības tiesībām, un vēl svarīgāk ir tas, ka iestādes ir pilnvarotas atcelt (vai atzīt par spēkā neesošu) tiesisko regulējumu.

a) Nepieciešamība nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti – pienākums visām valsts struktūrām nepiemērot tādas valsts tiesības, kas ir pretrunā Savienības tiesībām

47. Judikatūra, kas izriet no Tiesas sprieduma lietā *Simmenthal* [13], attiecas uz tiesiskā regulējuma nepiemērošanu vai, precīzāk, pienākumu valsts struktūrām nepiemērot tādas valsts tiesību normas, kuras ir pretrunā Savienības tiesībām, kas neizbēgami izriet no konstitucionālās tiešās iedarbības doktrīnas, kura iedibināta lietā *van Gend en Loos* [14]. Papildus pamatu Savienības tiesu tīklam likšanai Tiesa, kā labi zināms, lietā *Simmenthal* nosprieda:

"21. [..][V]isām valsts tiesām savas kompetences ietvaros ir pilnībā jāpiemēro Kopienas tiesības un jāaizsargā tiesības, ko tās piešķir fiziskām personām, un jāatceļ jebkura pretēja valsts tiesību norma, vienalga, vai tā pieņemta pirms vai pēc attiecīgās Kopienas normas.

22. Līdz ar to prasībām, kas izriet no pašas Kopienas tiesību dabas, neatbilst ikviena valsts tiesiskās kārtības norma vai likumā noteikta, administratīvā vai tiesu prakse, kurai būtu tādas sekas, ka samazinātos Kopienas tiesību efektivitāte, ja tiesai, kuras kompetencē ir piemērot šīs tiesības, tiktu liegtas pilnvaras šajā piemērošanas brīdī darīt visu nepieciešamo, lai netiktu piemērotas tādas valsts tiesību normas, kuras, iespējams, rada šķērsli Kopienas tiesību normu pilnīgai efektivitātei.

23. Tā tas būtu gadījumā, kad pretruna starp Kopienas tiesību normu un vēlāk pieņemtu valsts tiesību aktu būtu jārisina nevis tiesai, kuras uzdevums ir piemērot Kopienas tiesības, bet kādai citai iestādei, kurai piešķirta rīcības brīvība, pat ja šāds šķērslis Kopienas tiesību pilnīgai iedarbībai būtu tikai īslaicīgs.

24. [..] tādējādi valsts tiesai, kurai ir pienākums savas jurisdikcijas ietvaros piemērot Kopienas tiesību normas, ir arī pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu efektivitāti, pēc savas ierosmes vajadzības gadījumā nepiemērojot tām pretrunā esošus, pat vēlāk pieņemtus valsts tiesiskos regulējumus, bez pienākuma lūgt vai sagaidīt, kad tos atcels likumdevējs vai tas tiks izdarīts, izmantojot kādu citu Konstitūcijā paredzētu metodi [15]*."*

11 Spriedums, 2017. gada 15. jūnijs, 5.3. un 5.6. punkts.

12 Skat. it īpaši spriedumu, 1998. gada 22. oktobris, *IN. CO. GE.'90* u.c., no C-10/97 līdz C-22/97, EU:C:1998:498, 21. punkts. Skat. arī ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*] secinājumus apvienotajās lietās *IN. CO. GE.'90* u.c., no C-10/97 līdz C-22/97, EU:C:1998:228, 16.–44. punkts.

13 Spriedums, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49.

14 Spriedums, 1963. gada 5. februāris, *van Gend & Loos*, 26/62, EU:C:1963:1.

15 Spriedums, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21.–24. punkts.

48. Citiem vārdiem sakot, lieta *Simmenthal* (līdzās citiem jautājumiem, kam ir būtiska konstitucionāla nozīme) attiecās uz zemākas instances tiesas pilnvarām nepiemērot tādu valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, negaidot, kamēr augstākas instances tiesa šo normu atcels [16].

49. Turpmākajā judikatūrā Tiesa tomēr ir precizējusi, ka šis pienākums attiecas arī uz citām valsts struktūrām, tostarp administratīvajām iestādēm. Lietā *Costanzo* [17] Tiesa nosprieda, ka administratīvajām iestādēm ir tāds pats pienākums kā valsts tiesām piemērot direktīvas normas, kurām ir tieša ietekme. Tiesa uzskatīja, ka, ja nosacījumi, saskaņā ar kuriem fiziskas personas valsts tiesās var atsaukties uz direktīvas normām, ir izpildīti, visām administratīvajām struktūrām (tostarp pašvaldībām) ir pienākums piemērot šīs normas un nepiemērot tādas valsts tiesību normas, kas ir tām pretrunā [18].

50. Lietā *CIF* [19] cita starpā tika apspriests jautājums par Itālijas konkurences uzraudzības iestādes (apstrīdēto) jurisdikciju nepiemērot valsts tiesisko regulējumu, kurā bija prasīts vai atvieglots veikt tādas darbības, kuras ir pretrunā EKL 81. panta 1. punktam (šobrīd – LESD 101. panta 1. punkts). Uzņēmumi, attiecībā uz kuriem notika izmeklēšana, apgalvoja, ka iestādei esot bijis pienākums piemērot šādu valsts tiesisko regulējumu un ka tā neesot bijusi tiesīga tos nepiemērot. Pati konkurences uzraudzības iestāde apgalvoja, ka pilnvaras to darīt izrietot no Savienības tiesību tiešās iedarbības un primāruma principiem.

51. Šajā situācijā Tiesa atkārtoja, ka pienākums nepiemērot tādu valsts tiesisko regulējumu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, attiecas uz visām valsts struktūrām, tostarp administratīvajām iestādēm. Šis pienākums nozīmē pienākumu, ja to prasa apstākļi, veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai pilnībā piemērotu Savienības tiesības [20].

52. Pēc tam Tiesa norādīja, ka valsts konkurences uzraudzības iestādes pienākums ir nodrošināt, lai tiktu ievērots EKL 81. pants. Šajā normā, lasot to kopā ar EKL 10. pantu (šobrīd – LES 4. panta 3. punkts), dalībvalstīm bija noteikts pienākums neieviest tādus pasākumus, kas ir pretrunā Savienības normām par konkurenci. Minēto normu efektivitāte samazinātos, ja valsts konkurences uzraudzības iestāde nevarētu atzīt kādu valsts pasākumu par EKL 81. pantam (un EKL 10. pantam) pretrunā esošu un ja līdz ar to tā nevarētu nepiemērot šo valsts pasākumu [21].

53. Tādējādi iepriekš minētajā judikatūrā ir precizēts, ka nav nozīmes tam, vai valsts tiesību sistēmā attiecīgajai valsts struktūrai ir piešķirtas pilnvaras nepiemērot tādu valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām. Šai struktūrai tas tomēr ir jādara, ja tas ir nepieciešams, lai pilnībā īstenotu Savienības tiesības.

54. Tomēr jāuzsver, ka saskaņā ar Tiesas *dictum* lietā *Simmenthal* šāds pienākums pastāv tikai tad, ja attiecīgā struktūra rīkojas tai (saskaņā ar valsts tiesībām) piešķirtās *jurisdikcijas ietvaros* [22].

16 Tiesa atkārtoti apstiprināja šo judikatūru ļoti daudzās lietās. Citu starpā skat. spriedumus, 1990. gada 19. jūnijs, *Factortame* u.c., C-213/89, EU:C:1990:257, 20. un 21. punkts; 1992. gada 4. jūnijs, *Debus*, C-13/91 un C-113/91, EU:C:1992:247, 32. punkts; 1993. gada 2. augusts, *Levy*, C-158/91, EU:C:1993:332, 9. punkts, un 1998. gada 5. marts, *Solred*, C-347/96, EU:C:1998:87, 30. punkts.

17 Spriedums, 1989. gada 22. jūnijs, *Costanzo*, 103/88, EU:C:1989:256.

18 Turpat, 31.–33. punkts.

19 Spriedums, 2003. gada 9. septembris, *CIF*, C-198/01, EU:C:2003:430.

20 Turpat, 49. punkts.

21 Turpat, 50. punkts.

22 Spriedumi, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21. punkts, un 1990. gada 19. jūnijs, *Factortame* u.c., C-213/89, EU:C:1990:257, 20. punkts. Skat. arī spriedumu, 1984. gada 10. aprīlis, *von Colson* un *Kamann*, 14/83, EU:C:1984:153, 26. punkts.

55. It īpaši saistībā ar valsts tiesām Tiesa ir skaidri nospriedusi, ka pienākumu nepiemērot valsts tiesības ierobežo jurisdikcija, kas piešķirta tai valsts tiesai, kurai ir lūgts piemērot Savienības tiesību normas. Šis konstatējums liecina par to, ka, no vienas puses, Tiesa apzinās, ka dalībvalstīm būtu jāsaglabā brīvība saskaņā ar savas valsts konstitucionālajām tradīcijām noteikt savu tiesu un administratīvo infrastruktūru. No otras puses, tā rēķinās ar atšķirīgajām konstitucionālajām sistēmām, kuras kopā veido Savienības tiesību sistēmas pamatu.

56. Visbeidzot, Tiesas praksē tādējādi tiek mēģināts nodrošināt, lai valsts struktūra, rīkojoties attiecīgās dalībvalsts tiesu un/vai administratīvās struktūras ietvaros, varētu pienācīgi aizsargāt personas tiesības, kas izriet no Savienības tiesību normām, un tādējādi nodrošināt pilnīgu ES tiesību efektivitāti.

b) Pienākums nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, nepārsniedzot attiecīgajai struktūrai piešķirtās jurisdikcijas robežas

57. *WRC* ir Īrijas likumdevēja īpaši paredzēta iestāde, kuras pienākums saskaņā ar Direktīvas 2000/78 9. panta 1. punktu ir nodrošināt, lai tiktu efektīvi izpildīti no šīs direktīvas izrietošie pienākumi. Tās jurisdikcijā parasti ir ar diskrimināciju nodarbinātības jomā saistītu sūdzību izskatīšana.

58. Tāpēc varētu apgalvot, ka primāruma princips, ko Tiesa tolaik inovatīvi ieviesa lietā *Simmenthal*, paredz, ka *WRC* ir jābūt tiesīgai nepiemērot tādas valsts tiesību normas (šajā gadījumā – vecuma ierobežojumu), kuras tā uzskata par Direktīvai 2000/78 pretrunā esošām. Tieši to būtībā apgalvo *WRC*, pirmā un trešā norādītā ieinteresētā persona un Komisija.

59. Šāda pieeja ir savā ziņā pievilcīga. Taču es neesmu pārliecināts, ka tā ir pareizā pieeja.

60. Šajā posmā ir ļoti svarīgi uzsvērt, ka Savienības tiesību primāruma kā Savienības tiesību sistēmas *sui generis* pamatprincipa konstitucionālo nozīmi nav iespējams novērtēt par augstu. Sava īpašā svarīguma dēļ Savienības tiesību primāruma princips nepieļauj izņēmumus. Proti, izņēmumu pieļaušana attiecībā uz primārumu stipri iedragātu pamatu, uz kuru ir balstīta Savienības tiesību sistēma.

61. Tāpēc man ir skaidrs, ka jebkura valsts (konstitucionāla vai cita) norma, kas vispārīgi sašaurina valsts tiesiskā regulējuma nepiemērošanas iespēju tiesās, kā to it īpaši lietās *Simmenthal* un *Costanzo* ir noteikusi Tiesa, ir acīmredzamā pretrunā Savienības tiesību primāruma principam. Patiešām nav šaubu, ka šāda norma būtu krasā pretstatā Tiesas noteiktajai normai, saskaņā ar kuru *visu* administratīvo struktūru pienākums ir piemērot tās Savienības tiesības, kam ir tieša iedarbība, un nepiemērot tādas valsts tiesību normas, kuras ir tām pretrunā [23].

62. Tomēr, tuvāk aplūkojot, šī lieta var tikt nošķirta no judikatūras, kas izriet no sprieduma lietā *Simmenthal*. Svarīgi ir tas, ka ar normu attiecībā uz jurisdikciju, ar kuru pamatota pamatlieta, nav apšaubīts ne Savienības tiesību primārums, ne arī, raugoties plašāk, Savienības tiesību pilnīga efektivitāte.

63. Šī lieta ir par to, vai Savienības tiesībās ir noteikts, kurai tiesu iestādei būtu jābūt jurisdikcijai izskatīt konkrētas kategorijas lietu.

23 Spriedumi, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21. punkts, un 1989. gada 22. jūnijs, *Costanzo*, 103/88, EU:C:1989:256, 31.–33. punkts.

64. Šī lieta atšķiras no situācijas, kurā tiesai, kam ir jurisdikcija izskatīt lietu, kā lietā *Simmenthal*, vai kurā iestādei, kam, neapšaubāmi, vienīgajai ir ekskluzīva kompetence pieņemt administratīvu lēmumu, kā lietā *Costanzo*, ir ierobežotas attiecīgās pilnvaras nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti un tādējādi vajadzības gadījumā nodrošināt efektīvu tiesisko aizsardzību, ja tiek pārkāptas Savienības tiesības.

65. Šī lieta atšķiras arī no situācijas, kas ir lietas *CIF* pamatā (variācija par iepriekš aprakstīto situāciju), proti, no situācijas, kad valsts iestādei nav skaidri noteiktas pilnvaras nepiemērot tādu valsts tiesisko regulējumu, kas ir pretrunā Savienības normām par konkurenci, kuras ievērošana ir jānodrošina šai pašai iestādei.

66. Jāuzsver, ka situācija šajā lietā ir tāda, ka valsts tiesībās, kā tās interpretē iesniedzējtiesa, ir paredzēts sadalīt *materiāltiesisko* jurisdikciju konkrētās lietās, starp *WRC* un *High Court*, pēdējai piešķirot *ekskluzīvu* jurisdikciju izskatīt lietas, kuras ir saistītas ar tiesību aktu spēkā esamības apstrīdēšanu vai tiesību aktu nepiemērošanu.

67. Manuprāt, šajā ļoti īpašajā procesuālajā kontekstā ir jābūt piesardzīgiem, velkot paralēles ar no sprieduma lietā *Simmenthal* izrietošo judikatūras virzienu.

68. Kā jau iepriekš minēts, šīs judikatūras *pamatojums* ir nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti un it īpaši ļaut indivīdam saņemt viņa no Savienības tiesībām izrietošo tiesību efektīvu aizsardzību administratīvajā iestādē vai tiesā, kam *ir jurisdikcija* izskatīt lietu. Lai nodrošinātu šādu aizsardzību, arī visām valsts struktūrām ir jābūt tiesīgām nepiemērot valsts tiesību normu, pat ja valsts tiesību sistēmā šai struktūrai nav dotas pilnvaras to darīt. Raugoties no Savienības tiesību pilnīgas efektivitātes nodrošināšanas viedokļa, būtu problemātiski, ja vispirms (augstākas instances) tiesai būtu jālūdz pieņemt lēmumu par nesaderību ar Savienības tiesībām vai attiecīgās normas atzīšanu par spēkā neesošu.

69. Tāpēc Tiesas judikatūra nodrošina, ka tiesas, kā arī iestādes, kas aicinātas piemērot Savienības tiesības, var to darīt, *cik vien atļauj to attiecīgās kompetences jomas*.

70. Turpretim, manuprāt, judikatūrā nav bijuši mēģinājumi iejaukties, sadalot *jurisdikciju* lietās tiesām (un/vai administratīvajām iestādēm). Taču tas neļauj tiesai (vai, *a fortiori*, administratīvai struktūrai) Savienības tiesību pilnīgas efektivitātes nodrošināšanas vārdā ignorēt noteikumus par jurisdikciju. Tas tā galvenokārt ir tādēļ, ka dalībvalstīm principā ir dota liela autonomija izstrādāt procesuālās normas, piemēram, tādas, kas attiecas uz iestādes vai tiesas, kurai ir jurisdikcija attiecībā uz noteiktas kategorijas lietām, norīkošanu, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus [24].

71. Es to saprotu tā, ka administratīvai iestādei vai tiesai var būt pienākums nepiemērot valsts tiesību normu, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, tikai tad, ja no paša sākuma ir konstatēts, ka šai iestādei ir attiecīga jurisdikcija izskatīt šo lietu (vai pat, runājot par iestādēm plašāk, pieņemt lēmumu par konkrētu jautājumu).

72. Šķiet, ka visi lietas dalībnieki piekrīt tam, ka saskaņā ar valsts konstitucionālajām tiesībām *WRC* šādas jurisdikcijas nav. Ja *WRC* būtu bijis jāizskata sūdzība, kurā tiek prasīta valsts tiesību normas nepiemērošana, tā vairs nebūtu darbojusies savas jurisdikcijas ietvaros.

24 Skat. *ex multis*, spriedumu, 1976. gada 16. decembris, *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, 5. punkts; 1976. gada 16. decembris, *Comet*, 45/76, EU:C:1976:191, 13.–16. punkts; 1995. gada 14. decembris, *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, 12. punkts un tajā minētā judikatūra; 2007. gada 13. marts, *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 39. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2007. gada 7. jūnijs, *van der Weerd* u.c., no C-222/05 līdz C-225/05, EU:C:2007:318, 28. punkts un tajā minētā judikatūra.

73. Būtu jāuzsver, ka attiecīgā norma pamatlietā, kā norāda iesniedzējtiesa, ir norma par *materiāltiesisko* jurisdikciju, – ar to jurisdikcija attiecībā uz pirmās instances tiesvedību konkrētās lietās ir sadalīta starp *WRC* un *High Court*. Tas nozīmē, ka konkrētās lietas kategorijā, kad, lai sekmīgi atrisinātu sūdzību, kas attiecas uz diskrimināciju nodarbinātības jomā, nav piemērojama valsts tiesību norma, kompetentā tiesu iestāde šīs lietas izskatīšanai ir *High Court*.

74. Ir taisnība, ka savas kompetences ietvaros *WRC* ir jānodrošina atbilstība tiesiskajam regulējumam par vienlīdzību darba tiesiskajās attiecībās, tostarp Direktīvai 2000/78. Tomēr šo jurisdikciju ierobežo norma par jurisdikciju, kas ir galvenā šajā lietā.

75. Šajā tiesvedībā neviens arguments netika izvirzīts par to, ka *WRC* nespētu sniegt efektīvu tiesisko aizsardzību vai nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti lietās, kurās tai ir jurisdikcija (tas ir, lietās, kurās sūdzība pēc būtības attiecas uz diskrimināciju, ko rada darba devējs, nevis normatīvs akts). Vienkārši tai nav jurisdikcijas *visās* lietās, kurās sekmīgai sūdzības izskatīšanai ir nepieciešama tiesiskā regulējuma nepiemērošana.

76. Šis apstāklis, manuprāt, atšķir šo lietu no iepriekš minētās judikatūras, – jautājums par to, vai konkrētajai struktūrai ir jurisdikcija izskatīt lietu (vai pieņemt lēmumu par konkrētu jautājumu), šajos gadījumos gluži vienkārši neradās. Visās šajās lietās kopīgs drīzāk ir tas, ka kompetentā tiesa vai iestāde bija ierobežota ne jurisdikcijas ziņā, bet gan tās rīcībā esošo *rīku* ziņā, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu īstenošanu.

77. Protams, būtu vilinoši vilkt paralēles ar lietu *CIF*. Kā tiesas sēdē norādīja Komisija, lietā *CIF* fiziskai personai būtu bijusi alternatīva iespēja tiesisko aizsardzību saistībā ar Savienības noteikumu par konkurenci pārkāpumu meklēt vispārējās piekritības tiesās. Šīm tiesām atbilstoši Tiesas judikatūrai būtu bijis pienākums nepiemērot tādu valsts normatīvo regulējumu, kas ir pretrunā Savienības normām par konkurenci. Lai arī šāda alternatīva teorētiski pastāvēja, Tiesa nosprieda, ka Itālijas konkurences uzraudzības iestādes pienākums bija nepiemērot valsts normatīvo regulējumu, lai nodrošinātu Savienības tiesību normu par konkurenci pilnīgu efektivitāti.

78. Tomēr šajā gadījumā īpaši svarīgi bija tas, ka Itālijas konkurences uzraudzības iestādes jurisdikciju nodrošināt Savienības tiesību normu par konkurenci ievērošanu neierobežoja valsts tiesības: gluži pretēji, tā bija (vienīgā) struktūra, kas bija pilnvarota nodrošināt Savienības tiesību normu attiecībā uz konkurenci ievērošanu. Atšķirībā no pašreiz izskatāmās lietas – iestādes pamatkompetence neattiecās tikai uz atsevišķu lietas kategoriju. Paturot to prātā, nepieciešamība nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti lietā *CIF* patiešām noteica, ka valsts konkurences uzraudzības iestāde varētu nepiemērot valsts tiesību aktu, – konkrētajā gadījumā šai iestādei būtu bijis grūti vai pat neiespējami nodrošināt Savienības tiesību normu par konkurenci ievērošanu, ja tai nebūtu bijušas šādas pilnvaras.

79. Man ir grūti identificēt līdzīgu vajadzību šajā gadījumā.

80. Ja sūdzība, kuru izskatot, iespējams, nav piemērojami valsts tiesību akti, tiek iesniegta izskatīšanai kompetentajā iestādē (*High Court*), šī tiesa var nepiemērot valsts tiesību aktu vai citu augstāku tiesību normu, ja tā to uzskata par Savienības tiesībām pretrunā esošu, un nodrošināt jebkādu citu tiesiskās aizsardzības līdzekli, kas nepieciešams, lai novērstu iespējamo diskrimināciju. Ir būtiski arī uzsvērt, ka sūdzību iesniedzējiem, ņemot vērā, ka jurisdikcija izskatīt sūdzības, kas saistītas ar tiesību aktu spēkā esamības apstrīdēšanu vai kurās prasīta tiesību aktu nepiemērošana, ir vienīgi *High Court*, nav alternatīvas.

81. Tāpēc es nevaru akceptēt arī argumentu, ka norma par jurisdikciju neļauj tādām iestādēm kā *WRC*, kam LESD 267. panta izpratnē ir "tiesas vai vispārējās tiesas" statuss [25], nodrošināt, lai no Savienības tiesībām izrietošās tiesības tiktu efektīvi aizsargātas.

82. Aplūkojot tuvāk, atklājas šī argumenta vājums, – *WRC* nevarētu izdot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par materiāltiesisku jautājumu, vai ar tiesību aktu tiek pārkāpta Direktīva 2000/78, pirmkārt, tāpēc, ka šādu lietu izskatīšana neietilpst tās kompetencē. Turpretī kā kompetentā tiesa lietas izskatīšanai *High Court* varētu lūgt sniegt prejudiciālu nolēmumu par vecumu ierobežojošā pasākuma saderību.

83. No tā izrietošs arguments tiesas sēdē tika nedaudz apspriests. Proti, kā norāda *WRC*, ja tiesa nospriestu, ka norma par jurisdikciju nav pretrunā Savienības tiesībām, tad tiktu nopietni apdraudēta LESD 267. pantā paredzētā prejudiciālā nolēmuma procedūra. Aplūkotā norma varētu neļaut *WRC* pilnā mērā īstenot Tiesas spriedumu, kurā būtu nolemts, ka Īrijas tiesību norma ir pretrunā Direktīvai 2000/78.

84. Šajā sakarā ir jānorāda, ka šāds arguments nozīmē, ka lieta ir *WRC* jurisdikcijā. Tomēr neviens no lietas dalībniekiem nespēja sniegt konkrētu piemēru situācijai, kurā būtu abi minētie elementi: proti, ka, no vienas puses, lieta ir *WRC* jurisdikcijā, jo tā neietver prasību par valsts tiesību nepiemērošanu, un, no otras puses, Tiesa, pamatojoties uz *WRC* lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir konstatējusi, ka valsts tiesību norma nav saderīga ar Direktīvu 2000/78.

85. Grūtībām, ar kurām saskārās lietas puses, atrast konkrētu piemēru tādai situācijai, kad norma par jurisdikciju kompromitētu LESD 267. pantā paredzētās prejudiciālā nolēmuma procedūras efektivitāti, šķiet, ir diezgan vienkāršs izskaidrojums, – šāda situācija varētu rasties tikai tad, ja tiktu uzskatīts, ka *WRC* ir jurisdikcija, vai ja tai būtu jāpārsniedz savas jurisdikcijas robežas un šāda sūdzība jāizskata.

c) Starpsecinājumi

86. Var būt pamatoti iemesli, kas pamato jurisdikcijas attiecībā uz dažādām tiesību jomām sadalīšanu dažādām (tiesu) iestādēm.

87. Nereti gadās, ka ar ikdienas dzīvi saistītu konfliktu, piemēram, patērētāju strīdu un konfliktu darbavietā, atrisināšana tiek novirzīta no tiesām uz specializētām struktūrām, kurām ir (ierobežotas) pilnvaras būt starpniekiem un/vai pienācīgi izskatīt šādus strīdus [26]. Nav neparasta arī situācija, ka, tāpat kā *WRC* amatpersonām, kas izskata lietas, personām, kuras nodarbojas ar konfliktu risināšanu šādās struktūrās, ne vienmēr ir juridiskā izglītība. Iespējams, ka, lai nodrošinātu šāda veida konfliktu lētu, ātru un efektīvu atrisināšanu, šādas struktūras ir piemērotākas nekā tiesas.

88. Tomēr ne visi strīdi, it īpaši tādi, kas rada svarīgus principiālus jautājumus, kuriem ir plašākas tiesiskās sekas, vislabāk var tikt izskatīti šādās struktūrās.

25 Lietā, kas bija tās jurisdikcijā, *Equality Tribunal* bija iesniegusi Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Skat. spriedumu, 2014. gada 18. marts, *Z.*, C-363/12, EU:C:2014:159.

26 Šīs procedūras ir ietvertas visaptverošā terminā "strīdu alternatīva izšķiršana" jeb "*ADR*".

89. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības normu, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas (vai attiecīgā gadījumā – administratīvās struktūras) un jāparedz sīki procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās [27]. Tomēr dalībvalstīm ir jānodrošina, ka katrā konkrētā gadījumā šādas tiesības tiek efektīvi aizsargātas [28]. Citiem vārdiem sakot, jurisdikcija attiecībā uz konkrētu Savienības tiesību jomu var tikt sadalīta dažādām struktūrām, ja attiecīgās tiesības tiek atbilstīgi aizsargātas.

90. Šādām struktūrām savu attiecīgo jurisdikciju jomu ietvaros ir pilnībā jānodrošina Savienības tiesību īstenošana, vajadzības gadījumā nepiemērojot tādas valsts tiesību normas, kas ir pretrunā Savienības tiesībām. Citiem vārdiem sakot, struktūra, atsaucoties uz Savienības tiesību primārumu, nedrīkst vienkārši ignorēt normas par jurisdikciju, kas ierobežo tās materiāltiesisko kompetenci kādā konkrētā jomā, kā noteikts valsts tiesībās.

91. Tādēļ es secinu, ka ar tādu normu par jurisdikciju, kāda tiek aplūkota pamatlietā un ar kuru atkarībā no sūdzības rakstura jurisdikcija konkrētās lietās ir sadalīta starp kādu uz likuma pamata izveidotu iestādi un vispārējās piekritības tiesu, netiek pārkāpts Savienības tiesību primāruma princips un tā ietilpst dalībvalstu procesuālās autonomijas ietvarā.

92. Šo jautājumu varētu atrisināt tādējādi, ka Tiesa stingri pieturētos pie prejudiciālā jautājuma formulējuma. Tas tā ir tāpēc, ka iesniedzējtiesa, kā skaidri ir norādīts, jau ir izdarījusi konstatējumus attiecībā uz normas par jurisdikciju saderību ar līdzvērtības un efektivitātes prasībām, – patiešām, pats prejudiciālais jautājums ir pamatots ar konstatējumu, ka norma par jurisdikciju nav pretrunā šiem principiem [29].

93. Protams, ir taisnība, ka, veicot galīgo analīzi, valsts tiesa būs tā, kurai būs jānosaka, vai apstrīdētā valsts procesuālā norma atbilst līdzvērtības un efektivitātes principiem. Tomēr, ņemot vērā uzmanību, ko šiem principiem pievērsuši lietas dalībnieki gan savos rakstveida, gan mutvārdu apsvērumos, es uzskatu, ka ir jāaplūko lietas dalībnieku izvirzītie galvenie argumenti attiecībā uz iesniedzējtiesas veiktajiem konstatējumiem, it īpaši attiecībā uz efektivitātes principu.

2. Jurisdikcijas starp WRC *un* High Court *sadalījuma atbilstība līdzvērtības un efektivitātes principiem*

94. Saskaņā ar Tiesas plašo judikatūru par šo jautājumu detalizētās procesuālās normas attiecībā uz prasībām, kuru mērķis ir aizsargāt tiesības, kas indivīdiem ir noteiktas Savienības tiesībās, nedrīkst būt nelabvēlīgākas par normām, kuras attiecas uz līdzīgām prasībām (līdzvērtības princips), ne arī padarīt par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips) [30].

27 Skat., piemēram, judikatūru, uz kuru ir atsauce iepriekš 24. zemsvītras piezīmē, un spriedumus, 2008. gada 15. aprīlis, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 44. punkts, un 2009. gada 8. septembris, *Budějovický Budvar*, C-478/07, EU:C:2009:521, 88. punkts un tajā minētā judikatūra.

28 Skat., piemēram, spriedumus, 1985. gada 9. jūlijs, *Bozzetti*, 179/84, EU:C:1985:306, 17. punkts; 1996. gada 18. janvāris, *SEIM*, C-446/93, EU:C:1996:10, 32. punkts, un 1997. gada 17. septembris, *Dorsch Consult*, C-54/96, EU:C:1997:413, 40. punkts.

29 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir zināmā mērā neviennozīmīgi norādīts, ka "tiesiskās aizsardzības līdzekļi, ko nodrošina tiesas", ir novērtēti kā atbilstīgi līdzvērtības un efektivitātes prasībām. Tomēr, ņemot vērā 2017. gada 15. jūnija spriedumu, var saprast, ka iesniedzējtiesa ir konstatējusi, ka sūdzības iesniedzējiem pieejamā tiesvedība *High Court* gadījumā, ja viņu lieta nav *WRC* jurisdikcijā, atbilst šiem principiem.

30 Tostarp skat. judikatūru, uz kuru ir norādīts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē.

a) Līdzvērtība – atbilstoša salīdzināšanas kritērija meklēšana

95. Savā 2017. gada 15. jūnija spriedumā iesniedzējtiesa uzskatīja, ka norma par jurisdikciju atbilst līdzvērtības principa prasībām, jo tieši tāda pati kārtība būtu jāpiemēro neatkarīgi no tā, vai tiesību norma, pamatojoties uz kuru tika celta prasība, izriet no valsts tiesībām vai Savienības tiesībām. Citiem vārdiem sakot, konkrētā norma par jurisdikciju būtu jāpiemēro un ar to jurisdikcija tiktu piešķirta *High Court* arī attiecībā uz tādu prasību, kas būtu pamatota vienīgi ar valsts tiesībām [31].

96. Es šajā vērtējumā neatradu nekādas nepilnības.

97. Proti, Tiesas judikatūra prasa, lai attiecīgā valsts tiesību norma tiktu piemērota vienādi, tas ir, tāpat – neatkarīgi no tā, vai prasība ir pamatota ar tiesībām, kas privātpersonām izriet no Savienības tiesībām, vai arī tā ir pamatota ar valsts tiesību pārkāpumu, ja prasības priekšmets un pamats ir līdzīgi [32]. Citiem vārdiem sakot, līdzvērtības novērtēšana notiek divos posmos. Pirmkārt, ir jāidentificē atbilstošs salīdzināšanas kritērijs. Otrkārt, ir jāizvērtē, vai pret prasību, kas pamatota ar Savienības tiesībām, nav mazāk labvēlīga attieksme nekā pret salīdzināmu prasību, kura ir pamatota ar valsts tiesībām.

98. Pirmā un trešā ieinteresētā persona šajā sakarā ir norādījusi, ka iesniedzējtiesa nav izvēlējusies atbilstošāko salīdzināšanas kritēriju. Pēc viņu domām, atbilstošāks salīdzināšanas kritērijs varētu būt rodams sūdzībā par diskrimināciju, kas būtu balstīta uz pamatu, kurš ir ārpus Direktīvas 2000/78 darbības jomas vai kurā nav paredzēts piemērot valsts tiesības.

99. Šajā sakarā vispirms būtu jāatgādina, ka iesniedzējtiesai, kas vienīgā var tieši pārzināt prasības procesuālos noteikumus, ir jāpārbauda attiecīgo prasību līdzība, ievērojot to priekšmetu, pamatu un būtiskās sastāvdaļas [33]. Tāpēc man šķiet, ka Tiesa tikai izņēmuma kārtā, ja šis vērtējums izrādītos acīmredzami kļūdains, var apšaubīt iesniedzējtiesas veikto konstatējumu attiecībā uz līdzvērtības principu.

100. Šajā gadījumā tik radikāls pasākums nav nepieciešams. Gluži pretēji, man šķiet, ka iesniedzējtiesa ir izvēlējusies vienīgo pieņemamo salīdzināšanas kritēriju.

101. Kā Tiesa ir konsekventi lēmusi, līdzvērtības princips nevar tikt interpretēts kā tāds, kas dalībvalstij liek attiecināt tās labvēlīgāko iekšējo kārtību uz visām prasībām, kuras iesniegtas kādā konkrētā tiesību jomā [34].

102. Ciktāl var saprast no to rakstveida iesniegumiem, pirmā un trešā ieinteresētā persona apgalvo, ka visas prasības saistībā ar vienlīdzību darba tiesiskajās attiecībās būtu jāuztver kā savstarpēji salīdzināmas, galvenokārt tāpēc, ka *WRC* tiesvedības ir mazāk apgrūtinošas un nav saistītas ar finanšu risku sūdzības iesniedzējam.

103. Ja tiktu pieņemta šāda pieeja, praksē līdzvērtīguma pārbaudei varētu tikt atņemts tās patiesais mērķis. Tas nozīmētu salīdzināt nesalīdzināmo. Kā šī lieta precīzi parāda, ne visas lietas, kas skar konkrētu tiesību jomu, ir līdzīgas, – sūdzības par diskrimināciju darba tiesiskajās attiecībās var atšķirties ar savu priekšmetu, prasības iesniegšanas iemeslu un būtiskiem elementiem atkarībā no

31 Spriedums, 2017. gada 15. jūnijs, 7.1. punkts.

32 Spriedums, 2013. gada 27. jūnijs, *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39. punkts un tajā minētā judikatūra.

33 Skat., piemēram, spriedumus, 2009. gada 29. oktobris, *Pontin*, C-63/08, EU:C:2009:666, 45. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 12. februāris, *Baczó* un *Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 44. punkts un tajā minētā judikatūra.

34 Spriedums, 2010. gada 26. janvāris, *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08, EU:C:2010:39, 34. punkts un tajā minētā judikatūra. Katrā ziņā jautājums par to, kas ir uzskatāma par "nelabvēlīgu" procesuālo normu, galīgajā analīzē ir perspektīvas jautājums. Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 12. februāris, *Baczó* un *Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 46. un 47. punkts par jautājumu, vai, no vienas puses, augstāka ranga tiesu norīkošana izskatīt atsevišķu kategoriju lietas un, no otras puses, atšķirīgās izmaksu sistēmas, kas piemērojamas salīdzinātajām procedūrām, varētu tikt uzskatītas par "nelabvēlīgām".

diskriminācijas *avota*. Tiesiskā aizsardzība *WRC* var tikt meklēta, ja diskriminācija izriet no *prakses* (parasti darba devēja pieņemta lēmuma) nodarbinātības jomā [35]. Turpretim prasība, kas ir saistīta ar tiesiskā regulējuma spēkā esamības apstrīdēšanu vai tiesiskā regulējuma nepiemērošanu, būtībā ir par tiesību instrumenta, kam ir likuma spēks, likumību. Manuprāt, tā ir būtiska atšķirība, un tā nebūtu ignorējama. Atšķirības procesuālajās tiesību normās, kas piemērojamas prasībām, kuras celtas *WRC*, no vienas puses, un prasībām, kas celtas *High Court*, no otras puses, ir izskaidrojamas tieši ar atšķirīgajiem prasību veidiem, kas ir šo struktūru jurisdikcijā [36].

104. Citiem vārdiem sakot, visatbilstīgākais salīdzināšanas kritērijs, kā norādījusi iesniedzējtiesa, ir prasība, kas celta *High Court*, pamatojoties tikai uz valsts tiesībām.

b) Efektivitāte – nepieciešamība celt vairākas prasības, lai apstiprinātu tiesības, kas izriet no Savienības tiesībām

105. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru efektivitāte ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs procesuālo tiesību normas nozīmi tiesvedībā kopumā, tās norisē un īpatnības dažādās valsts tiesās [37].

106. Savā 2017. gada 15. jūnija spriedumā iesniedzējtiesa cita starpā pārbaudīja *High Court* pilnvaras iegūt pierādījumus, izdevumu segšanas kārtību, sacīkstes principa piemērošanu minētās tiesas tiesvedībās un *High Court* pilnvaras nodrošināt jebkuru tiesiskās aizsardzības līdzekli, lai aizsargātu ar Savienības tiesībām garantētās tiesības. Izvērtējusi šos *High Court* tiesvedības elementus, iesniedzējtiesa nonāca pie secinājuma, ka norma par jurisdikciju atbilst prasībām attiecībā uz efektivitāti [38].

107. Tomēr iesniedzējtiesa nav skaidri norādījusi procesuālos apgrūtinājumus, ko var radīt nepieciešamība sadalīt sūdzību starp divām struktūrām; tas ir jautājums, ko Tiesa izskatīja lietā *Impact* [39]. Šis spriedums tika plaši apspriests tiesas sēdē. Tāpēc man šķiet lietderīgi sniegt dažas piezīmes par šo jautājumu.

108. Lieta *Impact* attiecās uz procesuālo normu, kurā, lai aizsargātu tiesības saskaņā ar Direktīvu 1999/70 [40], bija paredzēts, ka prasītājiem ir jāiesniedz vairākas prasības. Proti, Īrijas tiesībās bija noteikts, ka prasības attiecībā uz noteikta laika darbu, kas pamatotas ar tiesību aktiem, ar kuriem transponēta direktīva, varētu tikt iesniegtas *Rights Commissioner* (specializēta tiesa), bet prasības, kas pamatotas tieši ar pašu direktīvu (tas ir, prasības, kuras radušās pēc transponēšanas termiņa beigām, bet pirms Īrija bija izpildījusi savas saistības), būtu jāceļ *High Court*.

35 Manuprāt, tās parasti ietver, piemēram, atteikumu paaugstināt darbinieku amatā kāda no pret diskrimināciju aizsargātajiem pamatiem dēļ, atteikumu palielināt atalgojumu darbiniekam diskriminējošu iemeslu dēļ vai atteikumu darbiniekam ar invaliditāti pielāgot darba vietu un šim darbiniekam veicamos pienākumus.

36 No lietas materiāliem izriet, ka *WRC* īstenotajai tiesvedībai ir izmeklēšanas raksturs, bet tiesvedībā *High Court* tiek ievērots sacīkstes princips. Turklāt ir atšķirīga izmaksu segšanas kārtība, – *High Court* sūdzības iesniedzējs uzņemas risku, ka viņam varētu tikt piespriests segt izdevumus, bet *WRC* tiesvedībā tas tā nenotiek. Tas tā ir tāpēc, ka lietas dalībniekus var pārstāvēt jurists, bet lietu izskatīšanas amatpersona *WRC* nav tiesīga lemt par izmaksu atlīdzināšanu. Turklāt lietu izskatīšanas amatpersonai ir tikai ierobežotas pilnvaras nodrošināt liecinieku piedalīšanos un dokumentu un pierādījumu iesniegšana nenotiek, nododot zvērestu. Vēl jo vairāk, tā kā ar *WRC* statūtiem tai ir piešķirtas tikai ierobežotas lietu izskatīšanas pilnvaras, lietu izskatīšanas amatpersona nevar pievienot lietas dalībnieku, kas nav minēts tiesvedībā.

37 Skat. cita starpā spriedumus, 1995. gada 14. decembris, *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, 14. punkts; 2007. gada 13. marts, *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 54. punkts, un 2011. gada 8. septembris, *Rosado Santana*, C-177/10, EU:C:2011:557, 92. punkts un tajā minētā judikatūra.

38 Spriedums, 2017. gada 15. jūnijs, 7.2.–7.16. punkts.

39 Spriedums, 2008. gada 15. aprīlis, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 51. punkts.

40 Padomes Direktīva 1999/70/EK (1999. gada 28. jūnijs) par *UNICE*, *CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku (OV 1999, L 175, 43. lpp.).

109. Savā spriedumā Tiesa konstatēja, ka prasība, kas pamatota ar direktīvas transponēšanas tiesību akta pārkāpumu, un prasība, kas pamatota tieši ar direktīvu, ir jāuzskata par tādām, uz ko attiecas viens un tas pats tiesību aizsardzības līdzeklis [41]. Citiem vārdiem sakot, neatkarīgi no formālā ziņā atšķirīgajiem juridiskajiem pamatiem, abās prasībās tika meklēta vienu un to pašu no Savienības tiesībām izrietošo tiesību aizsardzība [42].

110. Pēc tam Tiesa uzskatīja, ka apstākļos tiktāl, ciktāl Īrijas likumdevējs ir izdarījis izvēli piešķirt specializētajām tiesām jurisdikciju izskatīt prasības, kas pamatotas ar likumu, ar kuru transponēta Direktīva 1999/70, tas, ka prasītājiem, lai panāktu, ka tiek atzītas viņu tiesības, kas tiem rodas tieši no šīs direktīvas, būtu pienākums vienlaikus iesniegt atsevišķu prasību parastā tiesā, būtu pretrunā efektivitātes principam. Tas tā būtu it īpaši tad, ja valsts tiesa konstatētu, ka tā rezultātā varētu rasties procesuālie apgrūtinājumi šīm privātpersonām, cita starpā attiecībā uz izdevumiem, ilgumu un pārstāvniecības noteikumiem, tādējādi padarot pārāk grūtu ar direktīvu saistīto tiesību izmantošanu [43].

111. Ar Tiesas spriedumu būtībā ir apstiprināts un pastāvīgajā judikatūrā tālāk attīstīts virziens, kas attiecas uz efektivitātes principa piemērošanu. Tiesa apšaubīja procesuālos apgrūtinājumus saistībā ar atšķirīgu prasību iesniegšanu situācijā, kad likumdevējs jurisdikciju izskatīt prasību, kas pamatota ar valsts tiesībām, ar kurām tiek transponēta direktīva, ir piešķīris specializētai tiesai, taču šī iestāde nevarētu izskatīt arī prasību, kura pamatota ar direktīvu.

112. Ir svarīgi izlasīt Tiesas apgalvojumu attiecīgajā kontekstā. Apgalvojums attiecībā uz procesuālajiem apgrūtinājumiem tika veikts konkrēti saistībā ar pienākumu iesniegt vairākas prasības, lai būtībā (taču attiecībā uz dažādiem laikposmiem) aizstāvētu vienas un tās pašas no Savienības tiesībām izrietošās tiesības. Paturot prātā šo lietas *Impact* konkrēto aspektu, manuprāt, Tiesas *dictum* attiecībā uz efektivitātes principu nebūtu pareizi uzskatīt par tādu, ar ko tiek apstrīdēta vispār jebkura norma par jurisdikciju kādā konkrētā tiesību jomā, ar kuru jurisdikcija tiek sadalīta dažādām instancēm, kuru procesuālās normas nav prasītājiem vienlīdz labvēlīgas.

113. Protams, nebūtu jāaizmirst, ka Tiesas judikatūrā ir noteikts, ka valsts procesuālo tiesību normas nedrīkst *pārāk* sarežģīt no Savienības tiesībām izrietošo tiesību izmantošanu. Tajā *nav noteikts*, ka visas lietas konkrētā tiesību jomā būtu jāizskata vienādi, vienai tiesai vai iestādei, atbilstīgi tiesību normām, kas ir procesuāli vislabvēlīgākās prasītājam [44].

114. Atšķirībā no apstākļiem lietā *Impact* Īrijas likumdevējs nebija piešķīris *WRC* (izvēles) jurisdikciju izskatīt lietas, kas parasti ietilpst *High Court* jurisdikcijā. Tā vietā ir skaidrs jurisdikcijas sadalījums starp *WRC* un *High Court*.

115. No rīkojuma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir redzams, ka lieta, ko izskata iesniedzējtiesa, attiecas uz sūdzību par diskrimināciju, kuru izraisījis vecuma ierobežojuma pasākums, kas ir sekundārs tiesiskais regulējums. Iesniedzējtiesā uzsāktajā tiesvedībā nav iesniegta neviena sūdzība par diskrimināciju, kas ietilptu *WRC* jurisdikcijā. Šādā gadījumā jurisdikcijas sadalījums starp *WRC* un *High Court*, manuprāt, nevar izraisīt kritiku – sūdzību iesniedzējiem nav citas iespējas kā vien vērsties *High Court*. Man šķiet, ka vajadzības gadījumā jurisdikcijas sadalījums nodrošina tādu lietu efektīvu atrisināšanu, kas saistītas ar valsts tiesību nepiemērošanu, ievērojot, ka sūdzības šādos gadījumos vispirms nav jāiesniedz *WRC*.

41 Spriedums, 2008. gada 15. aprīlis, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 50. punkts.

42 Ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumi, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:2, 58. punkts.

43 Spriedums, 2008. gada 15. aprīlis, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 51. punkts.

44 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 12. februāris, *Baczó* un *Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 51. un 52. punkts un tajos minētā judikatūra.

116. Neapšaubāmi, ar to, ka sūdzību iesniedzējiem, kas uzskata sevi par no normatīvā akta cietušām personām, nav alternatīvu iespēju, ir izskaidrojams, kāpēc iesniedzējtiesa nav izskatījusi normu par jurisdikciju, ievērojot Tiesas spriedumu lietā *Impact*.

117. Tomēr, šķiet, nav iespējams paredzēt tādu situāciju, kad sūdzības iesniedzējs ierosina lietu, apgalvojot, ka viņš ir diskriminēts (pārkāpjot Direktīvu 2000/78), ne tikai pamatojoties uz tiesību aktu, *bet arī* pamatojoties uz darba devēja īstenoto praksi. Ja šādā situācijā *WRC* saglabā jurisdikciju izskatīt daļu no šādas sūdzības, man šķiet, ka Tiesas konstatējums lietā *Impact* ir jāpiemēro pilnībā. Savukārt, ja *High Court* jurisdikcija ir pārāka par *WRC* jurisdikciju, kas nozīmē, ka pēdējai jurisdikcijas *nav vispār* (un ka *High Court* tiek uzskatīta par tādu, kam ir ekskluzīva jurisdikcija izskatīt visu sūdzību kopumā), Tiesas konstatējums nešķiet būtisks.

118. Taču šai Tiesai nav jāveic šāds izvērtējums, – izlemt, kā šādā situācijā pareizi interpretēt attiecīgo valsts normu par jurisdikcijas sadalījumu starp *WRC* un *High Court*, ir iesniedzējtiesas uzdevums.

119. Pamatojoties uz to, es secinu, ka Savienības tiesības neizslēdz tādu normu par jurisdikciju, kāda tiek aplūkota pamatlietā un saskaņā ar kuru jurisdikcija konkrētās lietās, pamatojoties uz iesniegtās sūdzības raksturu, tiek sadalīta starp uz likuma pamata izveidotu iestādi un vispārējās piekritības tiesu (kura izveidota saskaņā ar Konstitūciju), ar nosacījumu, ka tās pašas sūdzības ietvaros nevar rasties neviena konkurējoša jurisdikcija.

IV. Secinājumi

120. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Supreme Court* (Īrija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Savienības tiesības neizslēdz tādu normu par jurisdikciju, kāda tiek aplūkota pamatlietā un saskaņā ar kuru jurisdikcija konkrētās lietās, pamatojoties uz iesniegtās sūdzības raksturu, tiek sadalīta starp uz likuma pamata izveidotu iestādi un vispārējās piekritības tiesu, ar nosacījumu, ka tās pašas sūdzības ietvaros nevar rasties neviena konkurējoša jurisdikcija.